

**Laadunhallinnan kirjaukset kuntien varhaiskasvatus-
suunnitelmissa**

Tiina Korhonen

Varhaiskasvatustieteen proseminaarityö

Kevätlukukausi 2020

Avoin yliopisto

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Korhonen, Tiina. 2020. Laadunhallinnan kirjaukset kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Varhaiskasvatustieteen proseminarityö. Jyväskylän yliopisto. Avoin yliopisto. 46 sivua.

Tutkimus liittyy varhaiskasvatuksen laadunhallintaan paikallisella järjestäjätasolla. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten kuntakohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa on kuvattu paikalliseen laadun arviointiin ja toiminnan kehittämiseen liittyviä käytäntöjä. Tutkimuskysymykset on laadittu Kansallisen koulutuskeskuksen (Karvin) tuottaman varhaiskasvatuksen laadunhallintamallin pohjalta.

Sisällönanalyysin perustuvan tutkimuksen dokumenttiaineistona ovat kuuden kunnan varhaiskasvatussuunnitelmien toiminnan arviointi ja kehittämisen -lukujen paikalliset kirjaukset. Karvin varhaiskasvatuksen laatumallin pohjalta luotuun havaintomatriisiin on yhdistelty ja luokiteltu kuntien varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjattuja toteamuksia.

Tutkimuksen tulokset on jaoteltu Karvin mallin pohjalta rakenteisiin, menetelmiin, lasten ja huoltajien osallisuuteen sekä johtamiseen ja työn kehittämiseen. Tutkimuksen tuloksena on laadittu esimerkkimalli kunnille varhaiskasvatuksen laadunhallinnan toteuttamisesta. Mallissa on tarkasteltu arvioinnin ajallista ulottuvuutta arvioinnin säännöllisyyden varmistamiseksi sekä huomioitu kuntakohtainen järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötaso. Tutkimuksen perusteella saadaan kuva siitä, millaisia ovat tutkimuskuntien tämänhetkiset rakenteet ja toimintamallit varhaiskasvatuksen arvioinnissa ja toiminnan kehittämisessä. Kuntakohtaisen laadunhallintajärjestelmän kirjaaminen kokonaisuutena on kuitenkin puutteellista. Tutkimuksen tulokset osoittavat sen, että varhaiskasvatuksen laadunhallinta ja -arviointi on kuntatasolla vielä osittain epäselvää.

Asiasanat: laatu, varhaiskasvatussuunnitelma, Karvi,

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	4
2	LAATUAJATTELU VARHAISKASVATUKSESSA	6
	2.1 Varhaiskasvatuksen laatuajattelun kehitys	6
	2.2 Laadun arvioinnin eri lähestymistavat varhaispedagogiikassa	8
3	ARVIOINTI VARHAISKASVATUSSUUNNITELMIEN	
	KEHITTÄMISESSÄ.....	12
	3.1 Arviointi opetussuunnitelmatyössä	12
	3.2 Katsaus suomalaisiin laadun arviointimalleihin	15
	3.3 Karvin varhaiskasvatuksen laadunhallintamalli.....	19
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSONGELMAT/-KYSYMYKSET .	24
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
	5.1 Aineiston keruu	25
	5.2 Aineiston analyysi.....	25
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
	6.1 Rakenteet ja arvioinnin säännöllisyys	28
	6.2 Menetelmät ja julkaisutavat.....	29
	6.3 Lasten ja huoltajien osallisuus.....	30
	6.4 Johtaminen ja työn kehittäminen.....	33
7	POHDINTA.....	36
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnilla on lainsäädännöllinen perusta. Uusi varhaiskasvatustilaki tuli voimaan 1.9.2018. Varhaiskasvatustilakiin (540/2018 §23, §24) on kirjattu seuraavasti: ”Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutuksesta sekä lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta on arvioitava, ja suunnitelma tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteutusta ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin keskeiset tulokset tulee julkistaa.”

Varhaiskasvatuksen laadun tutkiminen on lakivelvoitteen lisäksi ajankohtainen aihe monesta eri syystä. Alilan (2013, 25) mukaan laatu -ajattelu on vielä varsin nuorta. Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 11) mukaan nykytiedon valossa varhaiskasvatuksen laatu voidaan laajasti määritellä kasvuympäristön piirteiksi ja lasten kokemuksiksi, jotka kaikki tukevat lapsen hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista. Edellä mainittu laatu määritelmä sisältää suuren määrän erilaisia muuttujia, joiden merkitys vaihtelee kontekstista toiseen. On olemassa lukuisia sekä välillisiä että välittömiä tekijöitä, joilla on merkityksensä laadun muodostumisessa. Varhaiskasvatuksen laatua voidaan tutkia ja tarkastella monista eri lähtökohdista. Tarkastelunäkökulmana voi olla kasvatustilakäytäntöjen, lasten, vanhempien, tutkijoiden tai päätöksentekijöiden näkökulma. Jokainen eri näkökulma tuo oman erityisen merkityksen laadun arvioimiseen. Laatua on arvioitu tutkimuksissa hyvin monilla eri mittareilla, mutta keskeisiä ovat vanhemman, kasvattajien ja lapsen laadun näkökulmat. Nämä eivät sulje toisiaan pois, vaan muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Varhaiskasvatustilain uudistuksen jälkeen kuntien tuli uudistaa paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmansa siten, että ne olivat sitovia 1.8.2019 alkaen. Monelle paikallisen tason järjestäjä taholle tuli kiire paikallisen varhaiskasvatussuunnitelmansa päivitys- ja arviointityössään. Varhaiskasvatustilain-, asetuksen

ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lisäksi Kansallinen koulutuskeskus (Karvi) on luonut vuonna 2018 ohjeen varhaiskasvatuksen rakenteen ja sisällön arvioimiseksi sekä kansallisella että paikallisella tasolla laadunhallintatyön tueksi. Edellä mainituista muutoksista johtuen kunnissa on tarve selkeyttää varhaiskasvatukseen liittyvää laatuajattelua. Lisäksi yksityistä varhaiskasvatustoimintaa koskevaan omavalvontasuunnitelmaan tulee myös kirjata yksikökohtainen laadunhallintajärjestelmä Karvin mallin pohjalta.

Laadun arvioinnin merkitystä varhaiskasvatustyössä ei voi koskaan korostaa liikaa, koska sekä oppiminen että kehittämistyö perustuvat arviointiin. Arvioinnin kautta kirkastetaan sitä, mitä on hyvä ja tavoiteltava varhaiskasvatus. (Parrila & Fonsen 2017, 82.)

2 LAATUAJATTELU VARHAISKASVATUKSESSA

2.1 Varhaiskasvatuksen laatuajattelun kehitys

Alilan (2013, 25) mukaan laadun kehittäminen on ollut 1990-luvun alusta alkaen keskeinen teema sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Varhaiskasvatuksen laatu tutkimus ja moderni laatu keskustelu on lähtenyt liikkeelle Yhdysvalloista 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, vaikkakin päivähoitopalvelujen organisointi ja siihen varatut voimavarat ovat olleet paljon heikommat kuin esimerkiksi pohjoismaissa.

Amerikkalainen laatu keskustelu levisi 1990-luvulla Eurooppaan. Euroopalainen laatu tarkastelu oli monitasoista ja käytti moderneja menetelmiä laadun tarkastelussa ja mittaamisessa jo 1990-luvun loppupuolella. (Alila 2013, 25.)

Suomeen varhaiskasvatuksen laatu puhe rantautui myöhemmin 1990-luvulla. Suomalaiseen päivähoiton ohjausjärjestelmästä käytävään keskusteluun laatu ajattelu tuli Euroopan komission lastenhoitoverkoston kautta julkaisulla Lasten päivähoiton ja esiopetuksen laatu tavoitteet (1996). (Hujala & Heikka 2017, 313.)

Laadun kehittämistä tehtiin kuitenkin jo 1980-luvulla erilaisissa kansallisissa hankkeissa kuten 1987 alkaneessa Voisiko jotain olla toisin -hankkeessa. Myöhemmin 2000-luvulla valtakunnallisissa Valoa I ja Valoa II-hankkeissa tavoitteena oli kehittää varhaiskasvatuksen laadunhallintaa ja ohjausta. (Alila 2013, 16.)

EU-tasolla on viime vuosina tiivistetty yhteistyötä varhaiskasvatuksen laadun parantamiseen liittyvissä asioissa. Euroopan Unioni on asettanut ns. Barcelonan kokouksessa vuonna 2002 tavoitteet lasten päivähoiton määrälliselle kehittämiselle. Tavoitteeksi asetettiin, että vuoteen 2010 mennessä päivähoiton palveluja tulisi olla saatavilla vähintään 90 prosentille yli kolmevuotiaille ja 33 prosenttia alle kolmevuotiaille. EU-tasolla laatua lähestyttiin 2000-luvun alkuvuosina pääosin määrällisestä näkökulmasta. (Alila 2013, 35.)

Laatu on käsitteenä monitahoinen ja dynaaminen, jonka vuoksi se on myös hyvin kiehtova tutkimusaiheena. Laatu on siis varsin kontekstuaalisesti ja kulttuurisesti määräytyvä ja jäsentyvä sekä dynaamisesti muuntuva ja sen määrittely elää ajassa ja paikassa Varhaiskasvatuksessa laadulla on kontekstuaalisuuden ja oman substanssinsa kautta vahvasti pedagogisia ulottuvuuksia. Laadun tutkimuksessa on havaittavissa tiettyjä paradigmoja ja tutkimusaaltoja, jotka nivoutuvat toisiinsa ja muodostavat laadun tutkimuksellisen kehityskulun. (Alila 2013, 17.)

Laadun määrittelyn jäsentäminen on jatkumo positivismista modernismiin, edelleen postmoderniin ja uutena paradigmana transmodernismiin. Laatu on lähestytty eri tutkimusaalloissa objektiivisesta, subjektiivisesta ja intersubjektiivisesta tutkimusparadigmasta käsin. Laadun tutkimusparadigmavaihdokset ovat muodostaneet varhaiskasvatuksen laaduntutkimuksen aaltoja. Tutkimuspainotukset synnyttävät uusia paradigmoja, joissa näkemys varhaiskasvatukseen ja laatuun saa kussakin omanlaisiaan painotuksia. (Alila 2013, 17.)

Hujalan ja Heikan (2017, 314) sekä Parrilan (2002, 45) mukaan varhaiskasvatuksen laadun tutkimuksessa on neljä eri vaihetta: Ensimmäinen tutkimusaalto sijoittuu 1970-luvulle, jolloin kiinnostuksen kohteena oli kotihoidon ja päivähoidon vertailu. Tällöin ei kiinnitetty huomiota toiminnan sisällölliseen laatuun, mutta tutkimukset synnyttivät kiivaan keskustelun siitä, onko päivähoito eduksi vai haitaksi lapsille.

1980-luvun toisessa aallossa kiinnostuttiin eri päivähoitomuotojen sisällöllisestä vaihtelusta. Tutkimuksissa pyrittiin hahmottamaan erilaisten hoitomuotojen yhteys lapsen kehitykseen. (Hujala & Heikka 2017, 314; Parrila 2002, 45.)

Kolmannen aallon näkökulma oli aiempaa kokonaisvaltaisempi ja kontekstuaalisesti suuntautunut. 1980- 1990 -lukujen vaihteeseen sijoittuneen tutkimus aallon mielenkiinto oli tutkia varhaiskasvatuksen pitkäaikaista vaikutusta lapsen myöhempään elämänvaiheisiin huomioiden lapsen ja perheiden yksilölliset erot ja kasvuympäristöjen laadulliset erot. (Hujala & Heikka 2017, 315; Parrila 2002, 46.)

Laadunarvioinnin uusin, neljäs tutkimusaalto edustaa sekä subjektiivista että arvosidonnaista näkökulmaa, jota kuvaa inklusiivinen ja osallistava laadunarviointi. Laatututkimuksen intressinä ovat ihmisten henkilökohtaiset näkemykset ja kokemukset laadusta sekä laadun erilaiset näkökulmat. Nykyisessä laadunarvioinnissa korostetaan lasten näkökulman huomioimista. (Hujala & Heikka 2017, 315; Parrila 2002, 46.)

Laadun arvioinnin ympärillä on monia eri koulukuntia. Osa on sitä mieltä, että laatua tulisi arvioida vain varhaiskasvatuksen tavoitteiden pohjalta. Toisten mielestä laatu on subjektiivinen asia eikä sitä voida lainkaan arvioida tai määrittellä. Perinteisesti laatua on tarkasteltu objektiivisesti, ulkoisesti mitattavissa olevien tunnuslukujen avulla. Määrällisten arvojen tarkastelu on tuottanut tietoa kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta sekä kustannustehokkuudesta. (Hujala & Heikka 2017, 313.)

2.2 Laadun arvioinnin eri lähestymistavat varhaispedagogiikassa

Heikan, Hujalan, Turjan ja Fonsénin (2017, 59) mukaan arvioinnin tarkoitus on edistää lasten hyvinvointia ja oppimista. Arviointia tapahtuu jokapäiväisessä toiminnassa lasten oppimisen jatkuvana havainnointina. Lasten havainnointien ymmärtäminen vaatii henkilöstöltä reflektoivaa pohdintaa ja keskustelua. Arviointi on osa opetus ja oppimisprosessia. Prosessi arvioinnilla tarkoitetaan arviointia, joka kohdistuu lasten oppimiseen ja työskentelyyn ja niissä ilmeneviin taitoihin. (Heikka ym. 2017, 60.)

Arviointi mahdollistaa lapsesta lähtevän varhaiskasvatuksen suunnittelun, kehittää opetussuunnitelmaa sekä auttaa lapsikohtaisessa suunnittelussa. Arviointi antaa tietoa toiminnan kehittämistarpeista. Se kehittää sekä opettajan toimintaa ja varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Arviointi tukee vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Se mahdollistaa yhteiset tavoitteet kodin ja päiväkodin välillä ja auttaa vanhempia toimimaan kasvatustehtävässä yhteisten päämäärien suuntaisesti. (Heikka ym. 2017, 61.)

Heikan, Hujalan ja Turjan (2009, 74) mukaan arvioinnissa on erilaisia lähestymistapoja. Arvioinnin suunnittelussa on oltava tietoinen erilaisista arviointitapojen ja menetelmien filosofiasta. Arviointia koskevien päätösten tulee perustua näkemyksiin oppimisesta ja kehityksestä sekä tietoon yksittäisistä lapsista. Arvioinnin toteuttaminen ja arviointimenetelmien valinta tulee perustua kasvatuksen ja opetuksen taustalla oleviin oppimiskäsityksiin ja arvoihin. Erilaiset filosofiat, tavoitteet, pedagogiset toimintatavat, ikäryhmät ja ympäristöt tuottavat erilaisia opetussuunnitelmia ja arviointimalleja. Hyvä arviointimenetelmä antaa tietoa lasten oppimisesta ja kehityksestä sekä oppimisympäristöjen tehokkuudesta ja sopivuudesta lapsille. Epämuodolliset arviointimenetelmät, kuten havainnointi ja lasten tuotosten analysointi, soveltuvat hyvin varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Epämuodollisesta arvioinnista käytetään nimitystä autenttinen arviointi. Se on kiinteässä yhteydessä oppimiseen, joka tapahtuu arviointihetkellä. (Heikka ym. 2009, 75.)

Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 15-16) laadunarviointi voidaan jakaa toiminnan säätelyn ja toiminnan kehittämisen päätavoitteisiin. Näistä toiminnan säätely on hallinnon näkökulma. Kehittämiseen pyrkivä laatutyö tavoittelee sidosryhmien avulla toiminnasta oppimista, uusia tavoitteita ja menettelyjen kehittämistä. Laadun määritelmä muuttuvat aina kulloisessakin yhteiskunnallisessa kontekstissa vaihtuvana ja riippuen siitä painotuksesta mikä kulloinkin nähdään tärkeänä. Yhteiskunnalliset muutokset haastavat myös laadun uudelleen arviointiin. Laadun käsite on ongelmallinen siinä suhteessa, koska se voidaan nähdä ilmiönä, johon jokainen voi lisätä omia merkityksiään.

Laatukriteereillä on myös aina yksilöllinen ja yhteisöllinen ulottuvuutensa. Laadullisessa tutkimuksessa tulee myös huomioida yhteiskunnallisen kontekstin ainutlaatuisuus. (Kronqvist & Jokimies 2008, 12.)

Parrila ja Fonsén (2017, 97-98) ovat jakaneet arvioinnin merkityksen neljään eri kokonaisuuteen: Ensimmäiseksi arviointi tukee lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia. Tällöin arviointi turvaa lapsen oppimisen jatkumon, auttaa näkemään mikä on merkityksellistä lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin edistämässä sekä auttaa tunnistamaan lapsen tuen tarpeita. Toiseksi arviointi

mahdollistaa lapsesta lähtevän varhaiskasvatuksen suunnittelun. Havainnointi ja arviointitieto ovat lapsikohtaisen suunnittelun ja toiminnan toimintaympäristön suunnittelun perustana. Kolmanneksi arviointi antaa tietoa toiminnan kehittämistarpeista. Arviointi kehittää arjen varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, tekee toiminnan näkyväksi kokonaisvaltaisesti ja kehittää opetussuunnitelmaa. Neljänneksi arviointi tukee vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tällöin syntyy yhteinen näkemys lapsesta ja lapsen varhaiskasvatuksellisista tarpeista, vahvuuksista ja mielenkiinnon kohteista ja tavoitteista. Yhteistyö huoltajien kanssa auttaa huoltajia toimitaan kasvatustehtävässä yhteisesti sovittujen päämäärien suuntaisesti.

Arvioinnin luotettavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Arvioinnin kattavuudella tarkoitetaan sitä, että arvioinnissa on käytetty eri menetelmiä ja arviointia on suoritettu lasten kaikkien toimintojen osalta. Luotettavaa ja hyödyllistä tietoa on mahdollista saada keräämällä tietoa lapsen edistymisestä tietyllä aika välillä. Havaintojen tulkita tapahtuu yhteistyössä lasten ja vanhempien sekä kasvatushenkilöstön kanssa. (Heikka ym. 2009, 113.)

Varhaiskasvatuksen arvioinnilla tulee olla pedagogista voimaa ja vaikutusvaltaa. Arvioinnin tulee antaa ohjeita muutokseen sekä sen avulla voidaan suunnitella tulevaa toimintaa ja kehittää opetusta niin, että sille asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. (Heikka ym. 2009, 114.)

Arviointimenettelyjä ja periaatteita on tarkasteltava lapsen oikeuksien näkökulmasta. Oikeus osallisuuteen tarkoittaa sitä, että arvioinnin tulee perustua mahdollisimman paljon myös huoltajilta ja lapselta itseltään saatavaan tietoon ja heidän näkökulmiinsa. Edellä mainitun toteutumiseksi tarvitaan monipuolisten lapsen kuulemiseen soveltuvien tiedonkeruumenetelmien kehittämistä ja käyttöä arvioinnissa. (Heikka ym. 2009, 115, 116.) Raportoinnissa tulee välttää vinoutuneiden ja stereotyyppisten käsitysten välittämistä ja valaa uskoa ja toivoa tulevaisuuteen (Heikka ym. 2009, 118.)

Ruotsalaisen ”Förskolans kvalitet och måluppfyllelse” (2017, 5) raportin mukaan Ruotsin kouluvirasto on tehnyt tarkastuksia kolmen vuoden aikana

ruotsalaisiin varhaiskasvatussyksiköihin. Raportissa korostetaan sitä, että lapsella on oikeus laadukkaaseen ja tasa-arvoiseen varhaiskasvatukseen. Raportin mukaan päiväkodeissa, joissa on korkea laatu, henkilöstö on sisäistänyt opetussuunnitelman ja osaa haastaa lasta oppimaan opetussuunnitelman eri osa-alueisiin liittyen. Henkilökunta on ammattitoista, reflektoi jatkuvasti omaa työtään ja ottaa vastuuta pedagogiikan kehittämisestä. Oppimisympäristö on leikkiin ja oppimiseen kannustava. Johtajalla on taitoa päivittäiseen johtamiseen. Vanhemmat ovat tyytyväisiä päiväkotien turvallisuuteen, luottavat henkilökuntaan ja pitävät päiväkotien ilmapiiriä positiivisena. Kommunikaatiossa päiväkodin johtajana ja varhaiskasvatuksenjärjestäjän välillä on onnistuttu. Opetus, kasvatus ja hoito muodostavat kokonaisuuden, jossa lasten osallisuus ja mielenkiinnon kohteet on huomioitu. (Förskolans kvalitet och måluppfyllelse 2017, 14.)

3 ARVIOINTI VARHAISKASVATUSSUUNNITELMIEN KEHITTÄMISESSÄ

3.1 Arviointi opetussuunnitelmatyössä

Arvioinnin tärkein tavoite on toiminnan kehittäminen varhaiskasvatuslain ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman sisällön mukaisesti (Parrila & Fonsén 2017, 93). Varhaiskasvatuksen haasteeseen arvioinnin pedagogisen merkityksen selkeyttämiseen pyritään vastaamaan opetussuunnitelmia kehittämällä. Varhaiskasvatussuunnitelman sekä esiopetussuunnitelman perusteiden taustalla on konstruktivistinen oppimiskäsitys, jossa arviointi on olennainen osa pedagogisen prosessin toteuttamista ja opettajien ammatillisuutta. Keskeistä arvioinnissa on oppiminen prosessina, ei oppimistulokset. Arvioinnissa teoreettisena perustana on kasvun kontekstuaalisuus ja sosiokonstruktivismiin pohjautuva ajattelu lapsen oppimisesta lähikehityksen vyöhykkeellä. Valtakunnalliset ja kuntatason opetussuunnitelmat antavat yhteiskunnallisen kehyksen arvioinnille. (Heikka ym. 2009, 12.) Hyvässä arvioinnissa yhdistyvät sekä tehokkuus että mahdollisuuksien hyödyntäminen (Heikka ym. 2009, 7).

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan, että arvioinnin tulee olla oma-aloitteista, suunnitelmallista ja säännöllistä. Tällöin paikallinen järjestäjä ja yksikkötason arviointi on tärkeä osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä. (Parrila & Fonsén 2017, 82.)

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 61) mukaan pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti kansallisen tason lisäksi järjestäjä-, yksikkö-, ja yksilötason näkökulmista. Kansallisen tason arviointi tukee varhaiskasvatuksen järjestäjiä arviointi ja laadunhallintaa koskevilla asioilla.

Varhaiskasvatuksen järjestäjän on seurattava ja arvioitava varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoissa säännöllisesti.

Järjestäjä päättää myös arvioinnissa käytettävistä järjestäjä - ja yksikötason nettelytavoista. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa. Arviointi on keskeinen osa paikallista varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä. Lapsille ja huoltajille on järjestettävä osallistumismahdollisuus säännölliseen varhaiskasvatuksen arviointiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 61.)

Henkilöstön itsearvioinnin kohteena on mm henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö ja oppimisympäristöt (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 62).

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointi tarkoittaa yksilötason arviointia. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö arvioivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ja sopimukset ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä arvioi varhaiskasvatussuunnitelmaansa ja kehittää sen laatua ja toimivuutta. Paikalliset tarpeet ja kehittämistyön tulokset ohjaavat arviointia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 62.)

Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet konkretisoidaan kunta-kohtaisissa opetussuunnitelmissa, joissa huomioidaan lisäksi muut kunnassa tehdyt opetusta ja kasvatusta koskevat päätökset. Kuntakohtaisissa opetussuunnitelmissa voidaan ohjata myös koulu- ja päiväkotikohtaisten opetussuunnitelmien laatimista. (Heikka ym. 2009, 12.)

Arviointi on siis vahvasti kytköksissä opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelman toteuttaminen edellyttää toimivaa arviointikäytäntöä, jotta opetussuunnitelmaa voidaan jatkuvasti kehittää ja mukauttaa lapsen oppimisen tarpeisiin. Transformatiivinen opetussuunnitelma elää ja tarkentuu arjen toiminnassa lasten kehityksen ja oppimisen etenemisestä saatavan tiedon sekä ympäristön tapahtumien myötä. Varhaiskasvatussuunnitelman rakentamisen keskiössä on lapsi omassa sosiokulttuurisessa kontekstissaan. Sosiokulttuurisella kontekstilla tarkoitetaan kunkin lapsen erilaisia yhteisöjä ja niiden kulttuureja kuten perhe, päiväkotito ja laajempi ympäröivä yhteiskunta lapsen kasvuympäristönä. (Heikka ym. 2009, 69.)

Opetuksen suunnittelu on jatkuva prosessi. Opetussuunnitelma on avoin ja joustava. Suunnitelmaa muokataan lasten muuttuvien kiinnostuksen ja tarpeiden mukaan. Opetussuunnitelman ja lapsen oppimisen suhde on vuorovaikutteinen, jossa kumpikin osapuoli vaikuttaa toiseen. Suunnitelman avulla tuetaan lasten oppimisprosessia ja tiedot lasten edistymisestä käytetään kehittämään ja mukauttamaan opetussuunnitelmaa taas uusien oppimistarpeiden mukaisesti. Arvioinnin tarkoitus on kehittää opetussuunnitelmaa ja parantaa opetuksen laatua. Arviointi antaa tietoa lasten edistymisestä opetussuunnitelman tavoitteissa, jonka pohjalta suunnitellaan oppimiskokemuksia ja menetelmiä oppimisen tukemiseksi ja edistämiseksi. Arvioinnissa tehdään päätelmiä opetussuunnitelmaan sisältyvien menetelmien ja sisältöjen toimivuudesta yksittäisten lasten ja ryhmän osalta. Päätelmien pohjalta opetussuunnitelmaa mukautetaan, niin että se paremmin hyödyttää lapsia ja heidän oppimistaan. Laadukkaalla opetussuunnitelmalla ja arviointikäytännöillä luodaan luja pohja lasten oppimiselle. Valtakunnallinen opetussuunnitelma on viitekehys, jossa vuorovaikutus oppimisen ja opetussuunnitelman välillä toteutuu. Valtakunnallinen ja paikallinen opetussuunnitelma antavat peruslähtökohdat lapsen yksilöllisen opetuksen, kasvatuksen ja hoidon toteutumiselle. (Heikka ym. 2009, 72.) Ilman arviointia eri varhaiskasvatussuunnitelman tasoihin kirjoitetut oman toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet jäävät helposti pelkiksi sanoiksi. Arvioinnin kautta toteamuksia tarkastelleen konkreettisina tekoina ja arjen toimintoina. (Parrila & Fonsen 2017, 82.)

Varhaiskasvatussuunnitelmapohjainen arviointi on kokonaisuus, jota voidaan lähestyä esimerkiksi asiakirja-arvioinnin, varhaiskasvatustoiminnan ja vasuprosessin näkökulmasta. Aina kun valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma uudistuu, tulee jokaisen kunnan arvioida omia varhaiskasvatuksen asiakirjoja. Kuntien on arvioitava vastaavatko kuntavasu, yksikkövasut, ryhmävasut ja lasten vasut sisällöltään uudistuneen valtakunnallisen vasun ja varhaiskasvatustarpeiden vaatimuksiin. Asiakirja arviointiin liittyy sisällöllisen arvioinnin lisäksi työvälineiden ja käytettävyyden arviointi. Varhaiskasvatussuunnitelmien kehittämistyössä on tärkeää miettiä kuinka muodoltaan houkuttelevaksi,

sisällöltään ymmärrettäväksi ja riittävän konkreettisesti dokumentti on kirjoitettu. Varhaiskasvatussuunnitelma prosessin arvioinnilla tarkoitetaan vasuasiakirjojen laatimisprosessiin liittyvää arviointia. Vasuprosessin laatimisen yhteydessä on tärkeää arvioida mitä opittiin opetussuunnitelman laatimisesta. (Parrila & Fonsen 2017, 96.)

Vasupohjaisen arvioinnin kokonaisuudessa keskeistä on miettiä, onko toimittu, niin kuin eri tason vasuissa on luvattu, missä tilanteissa vasun periaatteet toteutuvat, mitä pitäisi muuttaa ja kehittää. Toiminnan arvioinnissa voidaan erottaa jatkuva arjessa tapahtuva arviointi sekä systemaattinen valittujen kohteiden arviointi. (Parrila & Fonsen 2017, 97.)

3.2 Katsaus suomalaisiin laadun arviointimalleihin

Laatuun liittyvää varhaiskasvatustutkimusta alkaa maailmalla olla paljon. Suomessaakin laatututkimusta on enenevässä määrin, joskin edelleenkin tieteellisen tutkimuksen osuus on vaatimatonta ja myös valtakunnallisia laatuun liittyviä kehittämishankkeita on vähän. Laadun tutkimus varhaiskasvatuksessa noudattelee kansainvälisesti ja kansallisesti vielä varsin positivistista ja modernistista paradigmaa. Laadun käsitettä ja monitahoisuutta kokonaisuutena jäsentäviä tutkimuksia on vähemmän, mutta tutkimuksista moni raportoi laadun mittaamista jonkun tietyn laadunarviointimallin avulla. Suomalaisia varhaiskasvatuksen laadun teoreettisia mallinnuksia on esitetty vain muutamia (mm. Parrila 2002, Hujala & Fonsen 2010a ja 2010b, Karvonen 2011). Laatumallit ovat kuitenkin jääneet jokseenkin tuntemattomaksi käytännön työn kehittämisen kentässä ja varsinkin varhaiskasvatuksen ohjauksen välineenä. (Alila 2013, 17.)

Seuraavaksi käsitelen lyhyesti Parrilan (2002) ja Karvosen (2011) varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin teoreettista mallinnusta. Hujalan ja Fonsénin (2010) malliin olen perehtynyt proseminarityössäni enemmän.

Sanna Parrila (2002, 168) on luonut laadunarviointimallin, joka kuvastaa kokonaisuudessaan niitä tekijöitä, jotka nousivat hänen perhepäivähoitoa koskevassa tutkimuksissaan keskeisiksi perhepäivähoidon laadun ja sen kehittämisen

kannalta. Parrila on jakanut tekijät viiteen eri tekijäluokkaan ja nimennyt ne seuraavasti: 1) yhteiskunnalliset tekijät, 2) perhepäivähoidon organisointiin liittyvät tekijät, 3) kasvatusprosessiin liittyvät tekijät, 4) perhepäivähoitajaan kytkeytyvät tekijät sekä 5) perhepäivähoidon vaikutustekijät. Saman tekijän vaikutuslottuvuudet ilmenevät useammalla eri tasolla, ilmentävät eri tekijöiden välisiä vaikutussuhteita ja laadun kokonaisvaltaisuutta.

Vaikka yhteiskunnalliset, perhepäivähoidon organisointiin ja perhepäivähoitajaan kytkeytyvät laatutekijät voidaan hahmottaa periaatteessa kasvatusprosessin ja sen vaikutusten edellytyksiksi, myös kasvatusprosessin toimivuudella ja perhepäivähoidon vaikutuksilla on yhteytensä edellytystekijöihin. Perhepäivähoidon laatuun voidaan tulkita sisältyvän tiettyjä kaaosteoriaan kytkeytyviä piirteitä, kuten systeemisyys ja epälineaarisuus. Perhepäivähoidon laadun systeemisyydellä viitataan siihen, että perhepäivähoidon laatuun liittyvät eri tekijät ovat tiukasti kytköksissä toisiinsa. Näin ollen yhden tekijän tasolla tapahtuvat muutokset heijastuvat osaltaan koko systeemin toimintaan. Epälineaarisuus merkitsee puolestaan sitä, että perhepäivähoidon laadun suhteen ei voida rakentaa selkeää kaavaa siitä, mihin tekijään vaikuttamalla saadaan aikaan haluttuja muutoksia. Perhepäivähoidon laatua ei voida ottaa haltuun tai kontrolloida pelkästään yksittäisten tekijöidensä kautta, koska vaikutukset syntyvät aina monen eri tekijän summana. (Parrila 2002, 168-169.)

Kuntaliitossa käynnistyi marraskuussa 2009 opetustoimen laadunhallintaan liittyvä hanke, jonka tarkoituksena oli luoda koko opetustoimea, varhaiskasvatus mukaan lukien, koskeva laadunhallintamalli osaksi kunnan johtamis- ja laadunhallintajärjestelmää. (Karvonen 2010, 6.)

Hankkeen aikana laadittiin varhaiskasvatukseen oma laadunhallintamalli, jonka pohjana oli CAF malli. Varhaiskasvatuksen mallissa oli 10 arviointialuetta ja jokaiselle arviointialueella oli 4-6 arviointikohdetta. Tämän lisäksi kullekin arviointialueelle laadittiin laadun kehittämisen kysymyksiä. Laatukriteeri ja laadun kehittämisen kysymykset liittyivät johtamiseen, henkilöstöön, taloudellisiin resursseihin, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitteluun ja järjestelyihin,

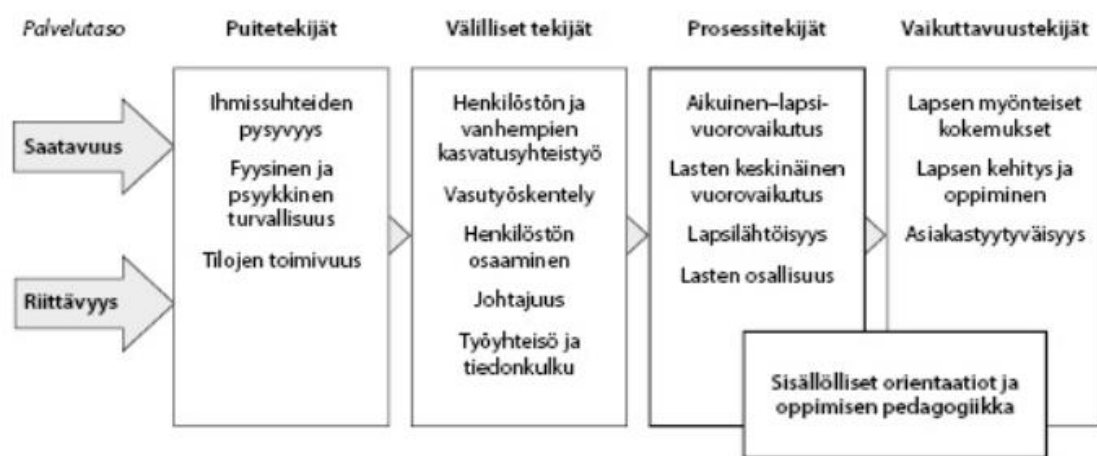
varhaiskasvatusympäristöön, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttamiseen, hyvinvointiin, kasvun ja oppimisen tukeen, osallisuuteen ja vaikuttamiseen, verkostoyhteistyöhön sekä arviointiin ja vaikuttavuuteen (Karvonen 2010, 16-20.)

Hujalan ja Fonsénin (2010 b) varhaiskasvatuksen laadunarviointimalliin on viitattu monessa eri yhteydessä. Tästä syystä käsittelen sitä edellä mainittuja malleja tarkemmin.

Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallin taustalla on näkemys siitä, että teoria ja tutkimustieto luovat pohjan laadukkaasta lapsuudesta ja varhaiskasvatuksesta auttaen kehittämään laadukkaita kasvatuskäytäntöjä. Mallin mukaan varhaiskasvatuksen laatuajattelua ohjaavat samat teoreettiset lähtökohdat kuin käytännön kasvatustoimintaakin. Mallin keskeisenä perustana on Bronfenbrennerin (1979) ekologiseen psykologiaan perustuva kasvun kontekstuaalinen näkökulma sekä konstruktivistinen oppimiskäsitys. Edellä mainittujen lähestymistapojen pohjalta on määritelty varhaiskasvatuksen laatutekijät, joiden keskinäisten suhteiden pohjalta on muodostettu varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli. Mallissa on neljä eri laatutekijää: puitetekijät, välilliset tekijät, kasvatustekijät ja vaikutustekijät. Eri tekijöiden lähtökohtana on lakisääteinen vaatimus varhaiskasvatuspalvelujen riittävydestä ja saatavuudesta. Laatutekijöiden oletetaan olevan tosistaan riippuvaisia siten, että laadukkaiden vaikutusten edellytyksenä on laadukas prosessi, joka ohjautuu välillisistä tekijöistä käsin ja on pitkälti puitetekijöiden säätelemä. Kaikkia laatutekijöitä voidaan tarkastella erillisinä, mutta yhdessä ne muodostavat kokonaisvaltaisen laadunarvioinnin kehyksen. (Hujala & Fonsén 2017, 318.)

Kullekin varhaiskasvatuksen laatutekijälle muodostettiin laatukriteerit mittarin rakentamisen yhteydessä. Laatukriteereiden pohjalta laadittiin käytäntöön soveltuvat kysymykset, jotka nojasivat asiantuntija- ja asiakasarviointeihin. Laatumittarissa oli 46 kysymystä. Arvioinnin suorittaminen perustui käytännössä neljään eri tietolähteeseen, jotka olivat päivähoitopaikan kirjalliset dokumentit, henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen havainnointi, lapselta saatu tieto ja keskustelut henkilöstön kanssa. (Hujala & Fonsén 2017, 318.)

Mittarissa varhaiskasvatuksen puitetekijät mittaavat laadukkaan kasvatuksen totuttamisen edellytyksiä, jotka säätelevät toiminnan psyykkisiä ja fyysisiä edellytyksiä (Hujala & Fonsén 2017, 318). Mallissa välilliset tekijät ohjaavat varhaiskasvatuksen laatua välillisesti mitaten kasvatusprosessin ohjaamiseen ja henkilöstön osaamisen varmistamiseen liittyviä tekijöitä. Mallissa prosessitekijöiden avulla arvioidaan kasvatusprosessin toteutumisen ja lapsen ja kasvattajan välisen vuorovaikutuksen laatua. Vaikuttavuus tekijöitä tarkastelemalla voidaan tutkia varhaiskasvatuksen laatua käyttäjänäkökulmasta. Vaikuttavuustekijät kartoittavat lapsen ja vanhempien välistä tyytyväisyyttä sekä varhaiskasvatuksen koettua laatua ja vaikuttavuutta. Mittaria on kehitetty yhteistyössä kentän toimijoiden kanssa ja muokkaus on tapahtunut sekä uuden tutkimustiedon että varhaiskasvatuksen muutoshaasteiden pohjalta kuunnellen sekä asiantuntijoiden että lasten, huoltajien ja kasvatushenkilöstön ääntä. (Hujala & Fonsén 2017, 319.)

KUVIO 1. Varhaiskasvatuksen laadun arviointimallin uusin versio (Hujala & Fonsén 2017, 317).

Mallia on päivitetty vuosien varrella. Tämänhetkisen varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet 2018 asiakirjan mukainen linjaus pedagogisen varhaiskasvatuksen painotuksen ja toimintakulttuurin arviointiin on haaste mallin kehittämisessä. (Hujala & Fonsén 2017, 318.)

3.3 Karvin varhaiskasvatuksen laadunhallintamalli

Heikan ym. (2017, 59) mukaan arviointi on pedagogiikan keskeinen toimintamuoto, jossa aikuiset, kasvatushenkilöstö ja huoltajat, hankkivat eri keinoin tietoa lapsesta. Arvioinnin merkitys ja kehittämisen tarve korostuu tulevaisuuden varhaiskasvatustyössä. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) sai varhaiskasvatustyylin uudistuksen yhteydessä varhaiskasvatukseen liittyvän arviointitehtävän. Arvioinnin painopiste on kehittämisessä, eikä niinkään tarkastustarkoituksessa. (Heikka ym 2017, 59, 68.)

Arvioinnin suunnittelua tehdään monella eri tasolla kuten valtakunnan, kunnan, toimintayksikön, ryhmän ja yksittäisen lapsen tasolla. Järjestäjä ja yksikötasolla arvioinnin kokonaisvaltainen suunnittelu ja käytettävät menetelmät kuuluvat varhaiskasvatuksen järjestäjän vastuulle. Paikallista arviointisuunnitelmaessa on mietittävä arvioinnin tarkoitus eli miksi arvioidaan, mitä tai ketä arvioidaan, kuka tai ketkä arvioivat, millaisia menetelmiä käytetään, milloin arviointi toteutetaan, miten arviointi ja sen tulokset dokumentoidaan, miten arviointitietoa hyödynnetään? Eritoten arvioinnin tarkoitus tulee olla kaikille osapuolille selkeästi ilmaistu. (Parrila & Fonsén 2017, 92-93.)

Vlasovin ym. (2018, 3) Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset 2018 -asiakirja luo pohjan varhaiskasvatuksen rakenteen ja sisällön arvioimiseksi sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Varhaiskasvatuksen järjestäjien, mukaan lukien yksityiset palveluntuottajat, tulee laatia indikaattoreiden pohjalta yksityiskohtaisempia konkreettisempia kriteerejä, joiden avulla toimintaa arvioidaan (Vlasov ym. 2018, 4). Karvin tuottama varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suosituksen pohjautuu 1.9.2018 voimaan astuneeseen varhaiskasvatustalakiin. Asiakirja antaa valmiuksia erityisesti päiväkodeissa tapahtuvaan arviointiin, mutta laatuindikaattoreita voidaan hyödyntää myös perhepäivähoidossa sekä avoimen varhaiskasvatuksen arvioinnin toteuttamisessa. (Vlasov ym. 2018, 14.)

Laadun arviointimallissa on hyödynnetty myös varhaiskasvatuksen laatua koskevia tutkimuksia sekä kansainvälisiä suosituksia. Yhtenä lähtökohtana on

ollut yhteiseurooppalainen CARE- hankkeessa laadittu varhaiskasvatuksen laadun viitekehys. Myös VakaVai-hankkeessa laadittu jäsenyys varhaiskasvatuksen laatutekijöistä on tuonut ajankohtaista näkökulmaa malliin. Yleisesti ottaen mallissa laadulla tarkoitetaan vaatimustenmukaisuutta. (Vlasov ym. 2018, 15.) Varhaiskasvatuksen järjestäjät voivat laatia indikaattoreiden pohjalta tarkemmat arviointikriteerit ja arviointityökalut, joissa painopiste tulee olemaan laadun käyttökelpoisuuden ja toimivuuden arvioinnissa sekä siinä kuinka jaettu näkemys tavoiteltavissa asioissa on (Vlasov ym. 2018, 16).

Kaikkia varhaiskasvatuksen järjestäjiä koskee itsearviointivelvoite, joka tarkoittaa järjestäjän tekemää suunnitelmallista ja säännöllistä arviointia omasta toiminnastaan, sen vahvuuksista ja kehittämistarpeista (Vlasov ym. 2018, 18). Järjestäjien tulee osallistua myös toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Erittäin olennaista arvioinnin luotettavuuden kannalta katsottuna on arvioinnin läpinäkyvyys. Arvioinnin keskeiset tulokset tulee tällöin myös julkistaa. (Vlasov ym. 2018, 19.)

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) vastaa varhaiskasvatuksen kansallisista arvioinneista sekä arvioinnin kehittämisestä. Ulkoiset arvioinnit varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisen palveluottajan toiminnasta toteutetaan pääsääntöisesti teema-, tila- ja järjestelmäarviointina. Ulkoisten arviointien lisäksi Karvin tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen järjestäjien itsearviointia paikallisella tasolla. (Vlasov ym. 2018, 21.)

Suunnan paikalliselle varhaiskasvatuksen järjestämiselle antaa paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Paikalliset suunnitelmat konkretisoivat varhaiskasvatukselle asetetut kansalliset tavoitteet, paikalliset erityispiirteet, painotukset ja lasten tarpeet. Paikallisella tasolla arviointia toteutetaan itsearviointina. Itsearviointilla tarkoitetaan järjestäjän eri tavoin keräämää ja tuottamaa tietoa tuottamistaan palveluista, arviointitiedon käsittelyä, arviointitiedosta tehtyjä johtopäätöksiä, ja lopulta toiminnan kehittämistä. (Vlasov ym. 2018, 22.)

Laadunarviointi, toiminnan kehittäminen ja jatkuva parantaminen edellyttävät varhaiskasvatuksen järjestäjiltä toimivaa laadunhallintajärjestelmää, joka

turvaa mm. sen, että lapsiryhmästä kerätty tieto kattaa koko organisaation po liittisiin päätöksentekijöihin saakka. (Vlasov ym. 2018, 23.)

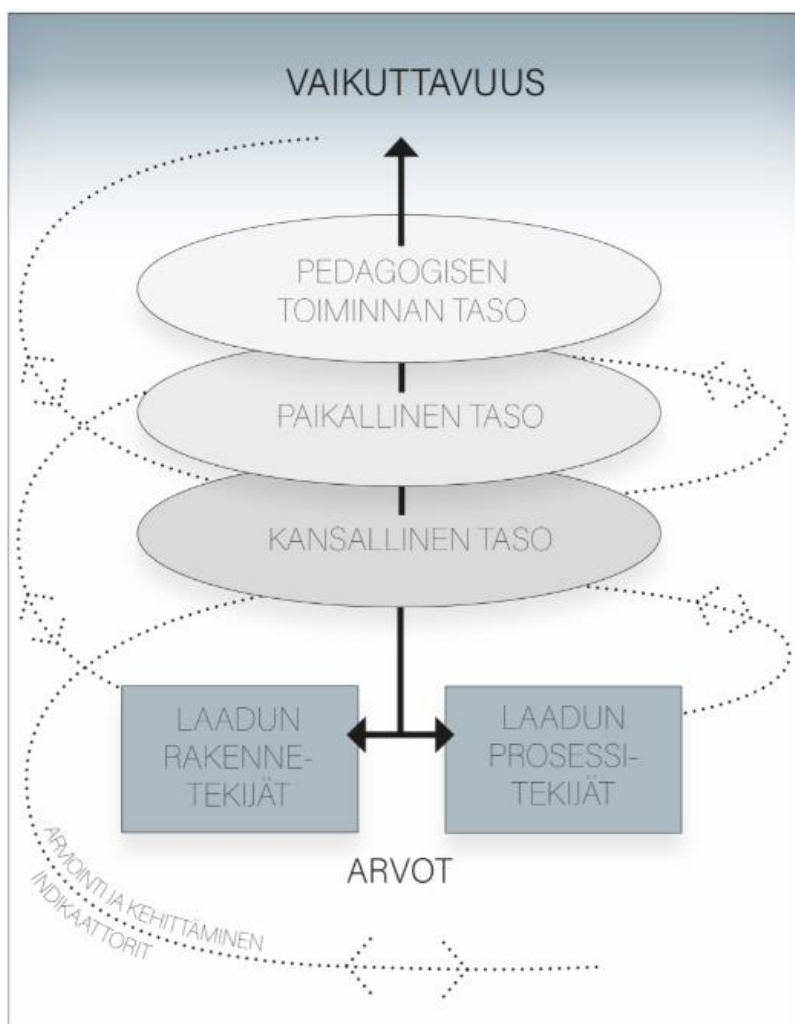
Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja yksityisen palveluntuottajan on Vlasovin ym. (2018, 23) mukaan

1. luotava toimivat laadunhallinnan ja arvioinnin rakenteet
2. seurattava ja arvioita säännöllisesti ja systemaattisesti järjestämäänsä varhaiskasvatusta, varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri muodoissa
3. päätettävä järjestäjä ja yksikkötason arviointimenetelmät ja julkaisutavat
4. varmistettava lasten ja huoltajien osallisuus arviointiprosessissa
5. hyödynnettävä arvioinnista saatuja tietoja palvelujen johtamisessa ja kehittämässä
6. osallistuttava ulkoiseen arviointiin

Karvin mallissa pedagogisen toiminnan tasolla kohdistuvalla arvioinnilla lapsiryhmässä toteutettavaa arviointia. Pedagogisen toiminnan tasolla arvioinnin kohteena on henkilöstön toiminta ja lapsen kohtaama varhaiskasvatuksen laatu. Arvioinnissa painottuu kasvatushenkilöstön johtama pedagoginen prosessi, jota toteutetaan yhdessä lasten, henkilöstön ja huoltajien kesken. Arvioinnin kohteena ei ole lapsen kehitystaso, ominaisuudet tai oppimistulokset. (Vlasov ym. 2018, 23.) Pedagogisen toiminnan tasolla arviointi on pääasiallisesti itsearviointia, jonka tarkoituksena on auttaa henkilöstöä tarkastelemaan omaa pedagogista toimintaansa varhaiskasvatuksen tavoitteiden mukaisesti. Pedagogisen toiminnan tasolla toimivilla johtamis- ja laadunhallintajärjestelmällä luodaan edellytykset toimintakulttuurin arvioimiselle ja kehittämiseksi. Pedagogisen toiminnan tasolla arvioinnin ja kehittämisen lähtökohdan muodostavat valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan perustuva paikallisen varhaiskasvatussuunnitelma, lasten varhaiskasvatussuunnitelma ja Karvin laadun indikaattorit. (Vlasov ym. 2018, 24.) Varhaiskasvatuksen opettajalla on ryhmätasolla kokonaisvastuu pedagogiikan toteutumisen suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä (Vlasov ym. 2018, 25).

Karvin laadun ja arvioinnin kehittämisen malli ohjaa arvioinninperusteiden kuvaamista ja varhaiskasvatuksen laatua määrittävien indikaattoreiden

rakentamista. Laadun rakennetekijöitä säätelevät lait, asetuksen ja muut valtakunnalliset asiakirjat. Ne ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä tekijöitä ja ovat sen vuoksi suhteellisen pysyviä. Rakennetekijät ovat toiminnan reunaehtoja ja vastaavat kysymyksiin kuka vastaa varhaiskasvatuksen toiminnasta, missä varhaiskasvatusta tapahtuu ja millaiset puitteet toiminnalle luodaan. Laadun prosessitekijät ovat varhaispedagogiikan ydintoimintoja, yksikön pedagogista toimintakulttuuria, jolla on yhteys lapsen kokemukseen. Prosessitekijät kuvaavat, miten varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja sisältöjä käytännössä toteutetaan. (Vlasov ym. 2018, 39.)

KUVIO 2. Karvin varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja kehittämisen malli (Vlasov ym. 2018, 40).

Edellä mainituilla laadun eri tekijöillä sekä kolmella eri tasolla, kansallinen, paikallinen ja pedagogisen toiminnan taso on yhteys siihen, millaista vaikuttavuutta laadukkaalla varhaiskasvatuksella on (Vlasov ym. 2018, 39).

Laadunhallinnan kokonaisuudessa korostuu arvioinnin ja kehittämisen prosessimaisuus. Siihen liittyy toiminnan systemaattisen arvioinnin ja jatkuvan parantamisen sekä kehittämisen näkökulma, joka toteutuu varhaiskasvatuksen palveluntuottajan laadunhallinnan rakenteissa. (Vlasov ym. 2018, 40.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSONGELMAT/-KYSYMYKSET

Tutkimusaiheeni liittyy varhaiskasvatuksen laadunhallintaan sisältäen laadun arvioinnin ja jatkuvan toiminnan parantamisen. Tutkin varhaiskasvatuksen itsearviointia paikallisella kuntatasolla. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten kunnat ovat kuvanneet paikalliseen laadunhallintaan liittyvä käytäntöjä varhaiskasvatussuunnitelmiinsa. Tutkin proseminarityössäni millaisia laadun arvioinnin rakenteita, menetelmiä ja suunnitelmia kunnat ovat kirjanneet paikallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiinsa. Tutkimuksen tavoitteena on myös laatia esimerkki kuntatason varhaiskasvatuksen laadun arviointisuunnitelmasta. Esimerkkiä kunnallisesta laadun arviointisuunnitelmasta voi hyödyntää kunta, jossa tällä hetkellä työskentelen ja mahdollisesti myös muut kunnat valtakunnan tasolla varhaiskasvatuksensa laadunhallinnassa.

Tutkimuskysymykset on luotu Karvin laadun arvioinnin, toiminnan kehittämisen ja jatkuvan parantamisen mallin pohjalta. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia ovat kuntien varhaiskasvatuksen laadunhallinnan tai arvioinnin rakenteet?
2. Mitkä ovat järjestäjätason arviointimenetelmät ja julkaisutavat?
3. Miten huoltajien ja lasten osallisuus on varmistettu arviointiprosessissa?
4. Miten arviointitietoja hyödynnetään palvelujen johtamisessa ja kehittämisessä?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Aineiston keruu

Tutkimukseeni olen valinnut kuuden kunnan varhaiskasvatussuunnitelmien arviointiluvut. Varhaiskasvatussuunnitelmat ovat nähtävissä kuntien www.sivuilla. Olen valinnut kunnat siten, että kunnat olisivat mahdollisimman eri kokoisia ja eri puolelta Suomea. Valintaani vaikutti myös se, että osalla kunnista ei ollut vuoden 2019 paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa nähtävillä kunnan www.sivuilla, vaan siellä oli vielä edellinen vuonna 2017 päivitetty paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma.

Tutkimukseni aineistona olevat kunnat ovat: Kunta 1 (yli 250 000 asukasta, Uusimaa), Kunta 2 (150 000-200 000 asukasta, Varsinais-Suomi), Kunta 3 (50 000-100 000 asukasta, Kanta-Häme), Kunta 4 (15 000-25 000 asukasta, Pohjois-Savo), Kunta 5 (5000-10 000 asukasta, Pohjois-Pohjanmaa), Kunta 6 (alle 5000 asukasta, Pohjois-Karjala).

Kuntien varhaiskasvatussuunnitelmat ovat julkisia dokumentteja ja nähtävissä kuntien www.sivuilla. Tästä syystä en ole kysynyt tutkimuslupia kunnilta. Olen kuitenkin käsitellyt tutkimuksessani kuntia nimettöminä ja liitteenä olevassa havaintomatriisissa olen numeroinut kunnat 1-6.

5.2 Aineiston analyysi

Olen tutkinut kuntien paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Dokumenteista koottu tieto on yksi laadullisen tutkimuksen yleisin aineistonkeruumenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Useimmat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat jollakin tavalla sisällönanalyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Myös dokumenttimuotoon kirjattujen varhaiskasvatussuunnitelmien analyysimenetelmänä on laadullinen sisällönanalyysi. Sisällönanalyysin menetelmällä dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistyneessä ja

yleisessä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.) Sisällön analyysillä tarkoitetaan pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 119). Sisällönanalyysi on sekä yksittäinen metodi että väljä teoreettinen viitekehys. Yleisesti ottaen sisällön analyysiin kuuluvat seuraavat vaiheet: 1) Päätetään, mikä aineistossa kiinnostaa. 2) Aineistoa käydään läpi erotellen kiinnostuksen kohteet. 3) Kiinnostuksen kohteet kerätään yhteen. 4) Aineiston luokittelu, teemoittelu ja tyypittely. 5) Yhteenvedon kirjoittaminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103-104.)

Laadullinen tutkimus voidaan jaotella aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108). Teorialähtöisessä analyysissä analyysi pohjautuu johonkin tiettyyn teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatukseen. Malli kuvataan tutkimuksessa ja sen mukaan määritellään esimerkiksi tutkimuksen käsitteet. Tutkittavat ilmiö määritellään jonkin jo tiedossa olevan mukaisesti. Aineiston analyysia ohjaa aikaisemman tiedon perusteella luotu teoria tai viitekehys. Aikaisempaa tietoa testataan uudessa kontekstissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110.) Tutkimustulos uudistaa tai vahvistaa jo tiettyä käsitystä Karvin laadunhallintamallista.

Tutkimuksessani sisällönanalyysi on teorialähtöinen, jolloin tekemäni aineiston luokittelu perustuu aikaisempaan (Karvin) viitekehykseen tai käsitteisiin. Olen luonut analyysirungon, johon olen pelkistänyt aineistoa analyysirunkoon sopivaksi. Tutkin havaintomatriisin kirjausten pohjalta, miten paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa tulevat esille mm. kuntakohtaiset laadun-arvioinnin rakenteet, strategiat, arviointimenetelmät sekä lasten ja huoltajien osallisuus. Tutkimukseni tavoitteenani on luoda aineiston analyysin ja Karvin mallin pohjalta esimerkki kunnille laadun arviointimallista.

Analyysini eteni seuraavasti. Ensimmäiseksi jaottelin paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kirjatut toteamukset havaintomatriisiin kunnittain, jossa oli kuusi eri osaa. Nämä osa alueet analyysirungon ensimmäisessä vaiheessa olivat: 1) rakenteet, 2) arvioinnin säännöllisyys, 3) menetelmät ja julkaisutavat, 4) lasten ja huoltajien osallisuus, 5) johtaminen ja työn kehittäminen, 6)

osallistuminen ulkoiseen arviointiin, 7) muita huomioita. Tämän jälkeen yhdistin toteamuksia neljään eri luokkaan, koska rakenteet ja arvioinnin säännöllisyys liittyivät toisiinsa, osallistumisesta ulkoiseen arviointiin ei ollut mainittu yhdeskään varhaiskasvatussuunnitelmassa. Samoin muita huomioita kenttään tuli vain vähän kirjauksia, joten yhdistin sen muihin havaintomatriisin osioihin. Lopullisessa havaintomatriisissa on neljä eri luokkaa. Nämä osa-alueet ovat 1) rakenteet ja arvioinnin säännöllisyys 2) menetelmät ja julkaisutavat, 3) lasten ja huoltajien osallisuus, 4) johtaminen ja työn kehittäminen.

Havaintomatriisin pohjalta etsin paikallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjattuja eroja ja yhtäläisyyksiä, joita avaan tarkemmin tutkimuksen tulokset osiossa. Toteamukset olen laittanut vain yhteen havaintomatriisiin luokkaan, vaikka osan niistä olisi voinut lokeroida useampaan. On myös hyvin tulokinnanvaraista, onko jokin varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattu toteamus varhaiskasvatuksen rakenteisiin, menetelmiin, osallisuuteen vai johtamiseen liittyvä asia. Havaintomatriisi on proseminaaritutkimuksen liite 1.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tulokset osio rakentuu neljään eri alalukuun. Alaluvut pohjautuvat Karvin mallin pohjalta tehtyyn havaintomatriisiin.

6.1 Rakenteet ja arvioinnin säännöllisyys

Suurin osa tutkimuksessani mukana olleista kunnista mainitsi, että heidän paikallisen laadun arviointinsa keskeisimmät vaatimukset varhaiskasvatuksen järjestämiselle nousevat kaupungin tai kunnan normeista tai linjauksista. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelmiin on kirjattu osana kunnan laajempaa rakennetta kuntastrategia tai toimialakohtainen varhaiskasvatuksen strategia, lautakunnan tavoitteet ja varhaiskasvatuksen toimialakohtaiset tavoitteet. Paikallisen tason rakenteiden arvioinnissa kunnissa on määritelty myös tutkimus ja kehittämissankkeet, arviointiteemat ja kehittämiskohteet, tiedolla johtamisen järjestelmä, toimialakohtaiset tavoitteet sekä yksikkö ja ryhmätason toimintasuunnitelmat.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus, Karvi, mainittiin melkein kaikissa tutkimissani varhaiskasvatussuunnitelmissa. Ainoastaan yhden kunnan vasussa ei ollut mainintaa Karvista. Karvin suositukset yhdessä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman kanssa toimivat varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin lähtökohtana. Kunnat eroavat siinä, kuinka he ovat Karvin mallia käyttäneet ja avanneet varhaiskasvatussuunnitelmissaan. Osassa suunnitelmista Karvi on vain mainittu. Kolmessa paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa Karvin mallin pohjalta on määritelty yksilö-, yksikkö- ja järjestäjätason arviointi ja näiden otsikoiden alle eritelty arvioinnin eri näkökulmia. Yksi kunta määritellyt kunnan määrittämät 68 kriteeriä Karvin laadun 49:n rakenne ja prosessi indikaattoreiden pohjalta.

Arvioinnin säännöllisyys varmistetaan arviointisuunnitelman avulla. Arviointisuunnitelmat vaihtelevat kunnittain. Osa kunnista mainitsee vuosikellon tai pedagogisen johtamisen vuosisuunnitelman. Vuosittain määriteltävät arviointi

ja kehittämiskohteet sekä toimialakohtaiset tavoitteet tilikausittain muodostavat teemallisen ja ajallisen kehän. Vuosittain toteutettavaan arviointiin liittyvät henkilöstö- ja asiakaskyselyt, henkilöstön arviointipäivät ja kehityskeskustelut. Lasten vasuja sekä kunnan varhaiskasvatustason toteutumista arvioidaan myös vuosittain.

Ryhmävasuja arvioidaan puolivuositin samoin kuin tiettyjä teemallisia tai laatukriteereiden pohjalta nousseita kehittämiskohteita. Varhaiskasvatustason ja ryhmän viikoittaisissa kokouksissa arvioidaan toimintakulttuuria, lasten vasujen toteutumista sekä lasten tuottamaa arviointia. Päivittäin tapahtuvassa arvioinnissa korostuu työntekijän itsearviointi ja henkilöstön oman lapsiryhmän toiminnan reflektointi.

Kronqvist ja Jokimies (2008, 11-12) ovat jaotelleet varhaiskasvatuksen rakenteelliset laatutekijät kolmeen eri osa-alueeseen. Ensimmäiseksi rakenteelliset laatutekijät liittyvät voimassa oleviin kasvatukselliseen ohjelmiin ja sisältöihin liittyviin ominaisuuksiin, kuten esimerkiksi kasvatuksen tavoitteisiin, henkilöstön koulutustasoon ja muihin varhaiskasvatuksen laatuun liittyviin sisällöllisiin piirteisiin. Toisena olevaan laatutekijään, varhaiskasvatuspalveluympäristön piirteisiin voidaan sisällyttää sekä lapsi-aikuinen-suhteen laatu että ympäristön fyysiset ominaisuudet, kuten aikuinen-lapsi-suhdeluku tai ryhmän koko tai hoitajien pysyvyys. Kolmantena oleva tekijä, kasvattajiin ja hoitajiin liittyvät piirteet, määrittävät erittäin paljon lapsen arkipäivää varhaiskasvatuspalveluissa. Esimerkiksi kasvatushenkilöstön koulutustaso ja kokemus vaikuttavat osaamiseen ja sitä kautta myös hoidon laatuun.

6.2 Menetelmät ja julkaisutavat

Tutkimukseni perusteella paikallisella tasolla arviointitietoa kerätään sekä määrällisillä että laadullisilla menetelmillä. Kunnat keräävät määrällistä taustatietoa väestöstä, taloudesta ja henkilöstöstä, lasten määrästä, täyttö ja käyttöasteista, henkilöstön riittävydestä, määrästä ja koulutuksesta. Kasvattajat käyttävät eri

menetelmiä oman työnsä itsearviointiin. Työhyvinvointikysely mainittiin kunnissa arviointimenetelmänä.

Kaksi tutkimuskuntaani mainitsee keskeiseksi arviointimenetelmäkseen Kehittävä palaute- arvioinnin. Kehittävä palaute on jatkoa vuonna 2010 alkaneelle Orientaatioprojektille. Kehittävä palaute on yksi arviointimenetelmä varhaiskasvatuksen lakisääteisen arvioinnin toteuttamiseksi, nykytilan arvioimiseksi ja laadukkaan varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Menetelmässä aineistoa kerätään usealla eri mittarilla kuten observoijien suorittama havainnointi, oppimisympäristöjen arviointilomake, lasten haastattelu ja johtajan suorittama arviointi. Tietoa kerätään sähköiselle lomakkeelle lasten arjesta, kokemuksista, oppimisympäristöstä ja johtajuudesta. Aineisto analysoidaan tilastollisesti. (<http://www.reunamoedu.fi>)

Varhaiskasvatussuunnitelmien, pedagogisen toiminnan arviointiin ja kehkeytyvän opetussuunnitelman arviointiin on kunnilla erilaisia arviointimenetelmiä. Arviointityökalu on kehitetty myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen nivelvaiheiden arviointiin, oppimisympäristöjen arviointiin ja päivystysajan palautteen keräämiseen. Dokumentointia pidetään myös tärkeänä arviointi välineenä.

Julkaisutapoja vasuissa ei erityisemmin eritelty tai mainittu. On ehkä itseltään selvyyttä, että arvioinnin tulokset dokumentoidaan jollakin tavalla. Kuntien olisi kuitenkin hyvä miettiä tarkemmin, kuinka arvioinnin tulokset julkaistaan.

6.3 Lasten ja huoltajien osallisuus

Lasten osallisuuden arvioinnin keinot kunnat ovat kirjanneet hyvin samalla tavalla. Kaikki tutkimuksessani olevat kunnat mainitsevat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut arvioinnin välineenä. Lasten hyvinvointia ja kokemuksia havainnoitiin sekä lapset ja henkilöstö keskustelivat asioista keskenään.

Lasten näkemyksiä ja kokemuksia selvitetään havainnoinnin lisäksi haastattelujen lasten kokousten, pedagogisen dokumentoinnin ja saduttamisen keinoin. Arviointia tapahtuu kaikissa niissä toiminnoissa, joihin lapset osallistuvat varhaiskasvatuspäivänsä aikana. Lapsilta kysytään päivittäin palautetta ja heidän mielipiteitään kysytään arjen eri tilanteissa. Lasten osallistamisen varmistamiseksi on käytetty myös pelejä, tunnekortteja ja hymynaama arviointia.

Varhaiskasvatuslain mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa sekä lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti (Parrila & Fonsén 2016, 102). Lasten ja huoltajien osallisuuden on mahdollistettava arviointiin liittyen sekä yksittäisen lapsen varhaiskasvatuksessa että laajemmin toimintayksikössä tai ryhmässä (Parrila & Fonsén 2016, 86).

Lasten äänen kuulemisella arviointiin liittyen on sekä pedagogiset että sosiologiset perusteet. Sosiologien näkökulmasta tarkasteltuna on kyse lapsen oikeudesta tulla kuulluksi, osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsi on osallisen toiminnassa suunnittelu, toiminta ja arviointivaiheessa yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Pedagogisesti perusteltuna lasten osallistuminen arviointin kasvattaa vastuulliseksi kansalaiseksi ja auttaa demokraattisen päätöksenteon opettelussa. Lapset oppivat, että heidän mielipiteillään on väliä ja heidän valinnoillaan on vaikutusta toiminnan suunnittelussa silloin kun heitä kuullaan. (Parrila & Fonsén 2016, 100.)

Jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä on tärkeää pohtia, onko toimintakulttuuri lasten kuulemisen arjessa mahdollistava. Lasten äänen kuulemiseen arjessa voidaan epäsuoriin ja suoriin tiedonkeruun menetelmiin. (Parrila & Fonsén 2016, 100.) Epäsuorien tiedon tuotannon menetelmien kautta kasvattajat keräävät tietoa lasten kokemuksista ja näkemyksistä. Menetelminä ovat mm. toiminnan strukturoitu tai avoin havainnointi tai vanhempien haastattelu. Tiedon tuotanto tapahtuu epäsuorasti sitä enemmän mitä pienemmästä lapsesta on kyse. Tällöin korostuu kodin ja varhaiskasvatuksen kasvattajien lapsituntemus. (Parrila & Fonsén 2016, 101.) Suoria tiedon tuotannon menetelmiä ovat sadutus,

strukturoitu tai avoin lasten haastattelu, lasten vapaat ryhmäkeskustelut ja juttuokiot, valokuvaus ja erilaiset piirustukset. (Parrila & Fonsén 2016, 101).

Kasvattajan itsereflektio ja kokonaisvaltainen filosofinen oivallus lapsen osallisuudesta on tärkein pedagoginen menetelmä lasten kuulemiseksi arjessa. Kasvatushenkilöstöltä vaaditaan uskallusta luopua aikuisjohtoisesta toiminnasta ja tiukasta päiväjärjestyksestä ja antaa lapsille päätösvaltaa lasta itseään koskevilla asioilla. (Parrila & Fonsén 2016, 107-108.)

Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 12) mukaan lasten kokemukset heijastavat varhaiskasvatuspalvelujen laatua kolmella eri tavalla. Ensimmäiseksi toimintaympäristön laatuominaisuuteen kuuluvat sellaiset arvioitavat seikat kuten miten lapsen päivä on rakennettu, millaisiin toimintoihin lapsella on mahdollisuus osallistua ja viihtyykö lapsi päivähoidossa. Toiseksi kasvattaja-lapsi-suhde ja vuorovaikutus lapsen kanssa määrittävät sekä toiminnan tunnesävyä että vuorovaikutuksen sisältöä. Myönteisyys ja lapsen sensitiivinen kohtaaminen ovat hyvän hoitosuhteen edellytyksiä. Kolmanneksi lasten kokemuksen kertovat lasten keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisestä.

Tutkimukseni perusteella huoltajilla on mahdollisuus arvioida oman lapsensa varhaiskasvatusta monella eri tavalla. Lapsen vasu keskustelun lisäksi käytössä on erilaisia kyselyitä asiakastyytyväisyyteen, hoidon aloitukseen, esiopetukseen ja ryhmän toimintaan liittyen. Huoltajilla on mahdollisuus antaa palautetta sähköpostin ja erillisen palautejärjestelmän kautta. Vanhempain illat ja toiminnalliset tapahtumat, johon vanhemmat osallistuvat mainitaan arvioinnin foorumeiksi. Huoltajien päivittäiset kohtaaminen arjen eri tilanteissa hyödynnetään myös tutkimuskunnissani arvioinnin näkökulmasta.

Arvioinnilla on keskeinen merkitys vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Huoltajat ovat tärkeä tiedonlähde koskien lapsen kiinnostuksen kohteita ja edistymistä. Huoltajilta saatua tietoa käytetään hyväksi lapsen arvioinnissa ja opetuksen suunnittelussa. Arviointi auttaa myös vanhempia tukemaan lapsensa oppimista ja kehitystä myös kotona. (Heikka ym. 2009, 101.)

Varhaiskasvatussyksikön henkilöstöllä, esimies mukaan lukien, on suuri vaikutus siihen, kuinka aidoista vanhemmat saadaan osallistettua lapsensa varhaiskasvatussyksikössä tapahtuvaan suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin. Perusta osallisuudelle rakentuu avoimelle keskustelulle. Tiedon välittämisessä myös konkreettinen tieto varhaiskasvatuksen arjesta on tärkeää. (Parrila & Fonsén 2016, 108.) Tutkimusten mukaan vanhemmat arvioivat varhaiskasvatusta ennemminkin omien toiveidensa ja olettamusten pohjalta kuin todellisuuden. Tästä syystä vanhempien arvioinnin vaihtelevat suuresti ja saattavat poiketa asiantuntijan arvioinnista. (Parrila & Fonsén 2016, 109.)

Vanhemmilta saatua arviointia voidaan tarkastella päivittäisenä arviointina ja systemaattisena arviointina. Päivittäinen arviointi on yleensä suullista palautetta hoitoon tulo ja lähtötilanteissa ja liittyy arkisiin helposti havaittaviin asioihin. Systemaattinen arviointi on suunnitelmallista arviointia, jolla selvitetään vanhempien mielipiteitä. Esimerkkinä tällaisesta arvioinnista on vanhemmille suunnatut kyselyt. Systemaattinen arviointi voidaan jakaa asiantuntijalähtöiseen ja asiakaslähtöiseen. (Parrila & Fonsén 2016, 109.) Vanhempien osallisuuden ja arviointiin liittyvät käytännöt on hyvä suunnitella yhdessä vanhempien kanssa, jolloin käytännöt saadaan vastaamaan kyseisten vanhempien tarpeita (Parrila & Fonsén 2016, 110).

6.4 Johtaminen ja työn kehittäminen

Arviointia tapahtuu tutkimuksessa mukana olevissa kunnissa johtamisen ja työn kehittämisen näkökulmasta siten, että käytössä on jatkuvan parantamisen toimintamalli. Henkilöstön itsearviointi on keskeistä työn kehittämisessä. Henkilöstö asettaa itselleen kehittämisaskeleita. Kasvatushenkilöstö itsearviointia tapahtuu tiimikokouksissa, pedagogisissa kokouksissa, kehittämisilloissa ja osaamiskartoituksissa. Esimiehet pitävät henkilöstölle kehityskeskusteluja, joissa arvioidaan omaa ja ryhmän toimintaa. Henkilöstölle tehdään kyselyjä eri teemoihin liittyen.

Monialalaista yhteistyötä ja yhteistyötä työterveyshuollon kanssa tehdään henkilöstön työhyvinvoinnin arvioimisessa. Myös konsultoiva tai kiertävä erityislastentarhanopettaja arvioin tiimin toimintaa ja oppimisympäristöä. Pedagoginen johtajuus korostuu kaikilla ammattiryhmien tasoille.

Arviointi ja kokouskäytännöt on suunniteltu ja sovittu etukäteen. Arviointia tapahtuu mm. opettajien pedagogisissa kokouksissa ja yksiköiden kokouksissa. Päiväkodin johtajan ja opettajien pedagoginen johtajuus korostuvat päiväkotityössä. Ryhmävasut tai tiimisopimukset ja yksikkökohtaisen toimintasuunnitelman arviointi mainittiin kaikissa kunnissa. Tiimit arvioivat toistensa toimintaa.

Henkilöstön yhteisiä arviointipäiviä pidetään säännöllisesti. Operatiivisen sopimusten toteumista arvioidaan ja samoin johtamisrakennetta. Käytössä on vertaismentorointia ja työn osaamisen jakamista työn kehittämiseksi. Henkilöstölle järjestetään koulutusta arviointiin liittyen arviointimenetelmistä ja erilaisten arviointitiedon hyödyntämäisestä. Myös ylempi johto jalkautuu yksiköihin. Käytössä on lasten leikki-tilanteiden ja kasvattajan toiminnan videointia.

Hujalan ja Fonsenin (2017, 324) mukaan laadunarviointia ja siihen liittyvää kehittämistyötä voidaan tarkastella myös pedagogisen johtamisen näkökulmasta. Laadunarvioinnin kysymyksen asettelussa otetaan aina kantaa siihen, mitkä ovat hyvän kasvatuksen, hoidon ja opetuksen elementit. Laadunarviointi toimii kehittämistoiminnan ensimmäisenä askeleena. Pedagoginen johtajuus tuo pedagogisen asiantuntemuksen näkökulmaa kehittämistyöhön.

Yksiköiden todellisuutta varhaiskasvatuksesta mitataan sisällöllisen laadun mittareilla. Laadunarvioinnin avulla saadaan tietoa varhaiskasvatuksen laadun vahvuuksista sekä osoitetaan ne tekijät, joihin toivotaan muutosta ja kehitystä. Arvioinnilla saadaan näkyviksi kunkin yksikön ja ryhmän kehittämisen kohteet. Kehittämiskohteiden selville saamisen ja valinnan jälkeen voidaan rakentaa välineitä, joiden avulla tuotetaan toivottavaa laatua. Laadunarviointitulokset luovat perustan, jonka pohjalta voidaan lähteä laatimaan pedagogisia ke-

hittämissuunnitelmia. Kehittämissuunnitelmat tarvitsevat kuitenkin konkreettisia työkalut ja toimenpiteet ja aikataulutuksen, joilla kehitystyötä viedään eteenpäin. Suunnitelmaan sisältyy myös kehittämistoiminnan arviointi. (Hujala & Fonsén 2017, 325.)

Oleellista arviointitulosten tulkinnassa on toimijoiden tuottama itsereflektointi, jossa useat tulkintakehykset tuottavat tärkeää mielipiteenvaihtoa. Tulkinnassa ei ole yhtä ja ainoaa oikeaa tulkintaa, vaan tärkeää tuottaa useita eri tulkintoja, joiden pohjalta käydään dialogia varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Paikallinen arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä. Pedagogista johtajuutta voidaan pitää sisällöllisen kehittämisen yläkäsitteenä, johon liittyy johtajan toiminnan lisäksi koko henkilöstön vastuu varhaiskasvatustyön laadusta ja sen kehittämisen arvioinnista. (Hujala & Fonsén 2017, 326.)

7 POHDINTA

Laatuajattelu on kehittynyt aalloissa tai erilaisia paradigmoja korostaen. Eurooppalaiset varhaiskasvatuksen tutkijat toivat 1990-luvulta lähtien laatukseskusteluun subjektiivisuuden, dynaamisuuden ja kontekstuaalisuuden näkökulman. Subjektiivisesti tarkastellen laatua pidetään asiana, joka saa eri merkityksiä ajan ja paikan mukaan. Professionaalisen paradigman kannattajat korostavat sitä, että arvioinnin tulee perustua asiantuntia, teoria ja tutkimustietoon. Inklusivinen laadunarvioinnin paradigma haastaa kaikki edellä mainitut näkökulmat laatukseskusteluun. Se kokoaa erilaiset käsitykset yhteen ja muodostaa laadun käsitteen eri toimijoiden yhteisen näkemyksen pohjalta. Se huomioi samanaikaisesti varhaiskasvatustoiminnan tavoitteet, asiantuntijatiedon, laatuksikäsitteen kulttuurisidonnaisuuden ja laadun subjektiivisuuden toimijoiden kokemana. (Hujala & Fonsén 2017, 314.)

Tutkimukseni perusteella voi todeta, että tutkimuksessa mukana olevat kunnat ovat toteuttaneet osittain Karvin ohjetta siitä, mitä paikallinen laadunhallintajärjestelmä tulisi sisältää. Kirjausten perusteella saadaan kuva siitä, millaisia ovat kuntien tämänhetkiset rakenteet ja toimintamallit varhaiskasvatuksen arvioinnissa. Kuntakohtaisen laadunhallintajärjestelmän kirjaaminen kokonaisuutena on kuitenkin puutteellista. Kuntavasuihin ei ole kirjattu kaikkia niitä asioista, joita kunnan tulisi paikallisesta laadunhallinnasta vastatessaan sopia ja päättää. Kuntakohtaisesti joitakin laadunhallintaan liittyviä osa-alueita on painotettu enemmän ja joitakin on jätetty jopa kirjaamatta. Esimerkiksi kuntien varhaiskasvatussuunnitelmassa ei ollut juurikaan mainintoja osallistumisesta ulkoiseen arviointiin tai kuinka arvioinnin tulokset julkaistaan. Tämä osoittaa sen, että laadunhallinta on kuntatasolla vielä osittain epäselvää.

Kunnat eivät ole siis toteuttaneet Karvin mallia ainakaan varhaiskasvatussuunnitelmien kirjausten perusteella. Kuntien arviointikäytäntöjä on kirjattu vasuihin hyvin yleisellä tasolla. Tämä saattaa johtua osittain siitä, koska vasuihin

kirjatut paikalliset tarkennukset ovat sitovia, on muutokset vietävä lautakuntatasolle päätöksenteossa. Tästä syystä ei tutkimiini varhaiskasvatussuunnitelmiin ole kirjattu myöskään tarkkoja prosessikuvauksia.

Pohdintaosiossa en kertaakaan niitä tutkimuksen tuloksia, joita olen jo aiemmin käsitellyt luvussa 6. Palaan sen sijaan seuraavaksi tutkimukseni yhteen tavoitteeseen luoda esimerkki kuntatason varhaiskasvatuksen arviointisuunnitelmasta. Tähän liittyen olen jakanut Karvin mallin pohjalta varhaiskasvatuksen arvioinnin kolmeen eri tasoon. Ensimmäinen taso on 1) järjestäjätason arviointi. Lisäksi pedagogisen toiminnan tason olen jakanut 2) yksikkötason ja 3) lapsen tason arvioinniksi. Näiden otsikoiden alle on luokiteltu havaintomatriisiin kirjattuja asioita. Tasoja voidaan käsitellä myös eri varhaiskasvatussuunnitelmien tasoina. Ensimmäinen taso on kuntatason varhaiskasvatussuunnitelmataso, toinen taso on yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelmataso ja kolmas taso on lapsen varhaiskasvatussuunnitelmataso. Osassa tutkimistani kunnista on kirjattu varhaiskasvatuksen arviointiin liittyviä asioita edellä mainitun kolmen tason suuntaisesti.

Varhaiskasvatuksen arvioinnin tasot:

Järjestäjä/kuntatason arviointi: paikalliset tarpeet ja kehittämistyön tulokset ohjaavat arviointia

Varhaiskasvatussuunnitelmien ja niiden toteutumisen arviointi

Pedagogisten toiminnan painopisteiden sopiminen ja arviointi

Henkilöstökyselyt toimintasuunnitelman toteutumiseen liittyen

Asiakaskyselyt

Henkilökunnan arviointipäivät

Kehittämishankkeiden toteutumisen arviointi

Auditointi

Palveluverkkoselvitykset

Kuntastrategioiden toteutuminen

Johtamisrakenteen ja johtamiseen liittyvien sopimusten arviointi

Toimipistekohtainen/ yksikkötason arviointi:

Pedagogisen toiminnan arviointi; ryhmän henkilökunta havainnoi ja dokumentoi lasten ja lapsiryhmän toimintaa

Oman toiminnan arviointi yksikön kokousrakenteissa

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi

Ryhmävasujen ja tiimisopimusten arviointi

Kehkeytyvän toimintasuunnitelman arviointi

Yksityisten palveluntuottajien auditointi ja omat laadunarviointimallit

Huoltajilta saatu palaute varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa, vanhempainillat, toiminnalliset tapahtumat ja päivittäinen spontaani palaute

Henkilöstön kehityskeskustelut

Lapsen/ yksilö tason arviointi :

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja toteutumisen arviointi yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa

Lapsilta saatu palaute

Lasten haastattelut

Lasten osallisuus

Edellä mainittuja asioita voi ryhmitellä ajallisen ulottuvuuden perusteella. Varhaiskasvatuksen arvioinnin toteuttamisen säännöllisyys on yksi keskeinen asia, jonka kuntien on tulisi kirjata omiin laadunhallintajärjestelmiinsä. Alla on esimerkki arvioinnin vuosisuunnitelmasta:

Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Kvartaali/ Puolivuosittain	Vuosittain
havainnointi	päiväkodin tiimikokoukset	pedagogiset kokoukset	ryhmävasujen arviointi	lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointi yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa
pedagoginen dokumentointi	lasten tuottama arviointi		kehkeytyvän toimintasuunnitelman arviointi	asiakaskysely
työntekijän jatkuva itsearviointi ja toiminnan reflektointi	huoltajilta saatu palaute		kehittämiskohteiden arviointi	kuntatason vasun arviointi asiakirjana
			vanhempainillat, toiminnalliset tapahtumat	kuntatason varhaiskasvatuksen toiminnan toteutumisen arviointi
				kehityskeskustelut
				henkilöstökysely

Varhaiskasvatuksen laadun ylläpitäminen vaatii jatkuvaa toiminnan arviointia. Laadunarviointi on keino tuottaa tietoa toteutetusta varhaiskasvatuksesta, antaa tietoa varhaiskasvatuksen vahvuuksista ja kehittämishaasteista ja luo näin perustan suunnata pedagogista johtajuutta oikeisiin asioihin. Laadunarvioinnin kautta päästään syventymään niihin tekijöihin, jotka vaativat varhaiskasvatuksen kehittämistä. Laadunarviointi tekee varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toteuttamisen näkyväksi. Se kertoo, mitä varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä, kuten miten lapsiin suhtaudutaan ja millaisia pedagogisia käytäntöjä toteutetaan. Laadunarviointi määrittelee varhaiskasvatuksen ammatillisen työn; jäsentää kasvattajan ammatillista toimintaa ja antaa perustan ammatillisuuden kehittämiseksi. Laadunarviointi mahdollistaa vanhempien osallistumisen kasvatusta koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon. Se antaa tietoa varhaiskasvatuksesta ja luo yhteisen perustan perheille, lapsille, kasvatushenkilöstölle ja hallinnolle sekä käsitteet keskustella varhaiskasvatuksesta, sen tavoitteista, vahvuuksista ja kehittämishaasteista. Vanhemmat saavat mahdollisuuden vaikuttaa ja osallistua lapsensa elämään varhaiskasvatuksessa. (Hujala & Fonsén 2017, 312.) Laadunarviointi on yhteistyön, johtajuuden ja ohjausjärjestelmän välisen kasvatustoiminnan kehittämistyön perusta, koska se mahdollistaa kentän toimijoiden äänen välittymisen päätöksentekoon. Systemaattinen laadunarviointi on pohja pitkäjänteiselle kehittämistyölle. (Hujala & Fonsén 2017, 313.)

Tutkimuksen tulokset perustuvat vain kuuden kunnan varhaiskasvatussuunnitelmiin, eivätkä tästä syystä ole yleistettävissä kaikkia järjestäjätason varhaiskasvatussuunnitelmia koskeviksi. Tutkimusraporttini voi toimia kuitenkin käsikirjana, esimerkkinä tai mallina siitä, mitä kuntien tulisi kirjata paikallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiinsa laadunhallinnasta.

Jatkotutkimusaiheina Karvin mallin ja oman tutkimukseni pohjalta nousevat esimerkiksi syventyminen tarkemmin johonkin tutkimuskysymykseen esim. lasten ja huoltajien osallisuuteen tai arvioinnissa käytettäviin menetelmiin. Mielinkiintoista olisi myös tutkia, millaisia paikallisia kriteereitä tai mittareita kun-

nat ovat luoneet Karvin mallin pohjalta. Tutkimisen arvioista olisi, miten paikalliseen laadunhallintaan liittyviä käytäntöjä on kirjattu kuntien esiopetussuunnitelmiin. Mahdollista olisi myös vertailu paikallisen esiopetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman arviointi ja kehittäminen -lukujen kirjauksista.

Koska laadunhallinnan ja arvioinnin kohteita on suuri määrä, on arviointia suunniteltaessa tarkkaan mietittävä, mitä kenenkin on tarkoituksen mukaista arvioida, millaisin menetelmin, miksi ja milloin. Arviointia suunniteltaessa pyydetään arviointia vain niistä asioista, joista tarvitaan tietoa. Arvioinnissa vähemmän on enemmän. (Parrila & Fonsén 2017, 93.)

Kiteytetysti varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja arvioinnin tulee olla samassa linjassa valtakunnallisten ja paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien kanssa. Sen tulee perustua ajankohtaiseen näkemykseen lapsen oppimisesta ja kehittymisestä. Arviointi tähtää kasvatukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Päiväkotien ja esiopetuksen henkilökunta tekee arviointia yhteistyössä lapsen, vanhempien ja muiden lasta hoitavien tahojen kanssa. Arviointia tehdään kaikissa lapselle tärkeissä kasvuympäristöissä ja vanhempien ja lasten osallisuutta tukien. Laadunhallintatyössä käytetään eri menetelmiä ja menetelmät valitaan lapsiystävällisenä. Arvioinnin tulee tapahtua lapsen parhaaksi, eikä siitä saa aiheuta haittaa lapselle tai hänen perheelleen. Lapsen oikeuksia on kunnioitettava ja osallisuus taattava ikä ja kehitystasoa vastaavasti. Arvioinnin tavoitteena on kehittää ja muuttaa kasvattajien pedagogista toimintaa. Lisäksi arviointi ja varhaiskasvatuksen laadunhallinta on jatkuvaa. (Heikka ym. 2009, 119.)

LÄHTEET

Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatu-
puhe varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972-2012. Tampereen
yliopisto. Akateeminen väitöskirja.

Förskolans kvalitet och måluppfyllelse. 2017. Delrapport 2. Skolinspektionen.

Heikka, J., Hujala, E. & Turja L. 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arvi-
ointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printel Oy.

Heikka, j., Hujala, E., Turja, L. & Fonsen, E. 2017. Havainnointi ja arviointi var-
haispedagogiikassa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen
käsikirja. Jyväskylä: PS Kustannus, 56-68.

<http://www.reunamoedu.fi>. Reunamo Education Research. (viitattu 24.3.2020).

Hujala, E. & Fonsen, E. 2017. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja kehittämi-
nen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS Kustannus, 312-326.

Karvonen, J. 2010 Laadunhallinta opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa. Kun-
taliiton verkkojulkaisu. Helsinki.

Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun ar-
vioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakesin raportteja 22/2008.
Helsinki.

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Nä-
kökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Oulun yliopisto.
Akateeminen väitöskirja.

Parrila, S, & Fonsen, E. 2016. Arviointimenetelmien kehittäminen ja käyttöönotto. Teoksessa S. Parrila, & E. Fonsen (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. Jyväskylä: PS- kustannus, 91-114.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Ajantasainen lainsäädäntö.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Helsinki: Opetushallitus.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, A. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus 24/2018. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy.

LIITTEET

Liite 1. Havaintomatriisi: Paikallinen toimiva laadunhallintajärjestelmä

Kunta	Rakenteet ja arvioinnin säännöllisyys	Menetelmät ja julkaisutavat	Lasten ja huoltajien osallisuus	Johtaminen ja työn kehittämien
1	<p>kaupungin normit ja linjaukset</p> <p>Karvin malli</p> <p>laadun rakenne- ja prosessitekijät</p> <p>kunnan määrittämät indikaattorit</p> <p>tutkimus- ja kehittämishankkeet</p> <p>arviointiteemat</p> <p>arviointisuunnitelma</p> <p>vuosittain arvioidaan: toimintakulttuurin arviointi yksiköiden omissa rakenteissa, pedagogisen johtamisen vuosisuunnitelma, ryhmän viikoittaisissa kokouksissa arvioidaan: toimintakulttuuria, lasten vasa, ryhmävasuja päivittäin arvioidaan henkilöstön omaa toimintaa yhteiset kehittämis- ja arviointipäivät 2krt/v</p>	<p>määrälliset ja laadulliset keräämistavat</p> <p>määrälliset taustatiedot: väestö, talous, henkilöstö, lasten määrä, täyttö- ja käyttöaste, henkilöstö määrä, riittävyys, koulu- tus, työhyvinvointi</p> <p>varhaiskasvatusyksiköiden itsearviointi ja havainnointi</p> <p>Kehittävä palaute</p>	<p>huoltajille sähköinen kysely 2 krt/v</p> <p>palautejärjestelmä</p> <p>sähköposti</p> <p>yksiköiden rakenteiden sisällä arviointia</p> <p>lapsen vasu keskustelut</p> <p>lasten hyvinvoinnin ja kokemusten havainnointi</p> <p>lasten ja henkilöstön keskustelut</p> <p>lasten näkemysten selvittäminen: haastattelut, lasten kokoukset, pedagoginen dokumentointi, saduttaminen</p>	<p>henkilöstökyselyt</p> <p>kehityskeskustelut</p> <p>johdon katselmus</p> <p>jatkuvan parantamisen toimintamalli</p> <p>yhteistyö työterveyshuollon kanssa</p> <p>monialainen yhteistyö</p> <p>henkilöstön itsearviointi</p> <p>pedagoginen johtajuus korostuu</p> <p>johtajan rooli arviointitulosten pohjalta työn kehittämisessä</p> <p>henkilöstön asettama kehittämisaskel</p> <p>opettajien pedagoginen kokous</p> <p>yksiköiden kokoukset</p> <p>ryhmävasu</p>
2	<p>Kehittävä palaute</p> <p>auditointi</p> <p>Karvin indikaattoreiden (49) pohjalta ryhmitelty kriteerit (68)</p> <p>kriteerit operationalisoitu mittareiksi</p> <p>Karvin mallin pohjalta eritelty järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötasoa</p> <p>tiedolla johtamisen järjestelmä,</p> <p>sovitut kokouskäytännöt</p> <p>pedagogiset kokoukset</p> <p>vuosikello muodostaa teemallisen ja ajallisen kehän</p> <p>talousraportit kuukausittain</p> <p>henkilöstökyselyt keväisin</p> <p>toimintasuunnitelman toteutumiseen liittyen</p> <p>arviointipäivät kesäkuussa</p> <p>CAF arviointipäivät joka toinen vuosi</p>	<p>varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointi</p> <p>palveluverkkoselvitykset</p> <p>pedagogisen toiminnan arviointi</p> <p>kehkeytyvän toimintasuunnitelman arviointi</p> <p>vakan ja esiopetussuunnitelman nivelvaiheen arviointi</p> <p>oppimisympäristöjen arviointilomake</p> <p>päivystyskysely</p>	<p>asiakaspalautteet:</p> <p>hoidon aloituksen kysely, asiakastyytyväisyyskysely, esiopetuksen palaute huoltajilta</p> <p>lapsen vasu</p> <p>lasten haastattelut</p> <p>lasten osallisuus laatupeleillä</p> <p>pedagoginen dokumentointi</p>	<p>henkilöstökyselyt keväisin</p> <p>toimintasuunnitelman toteuttamisesta</p> <p>arviointipäivät kesäkuussa</p> <p>johtamisrakenteen arviointi</p> <p>kehityskeskustelut henkilöstölle</p> <p>vertaismentorointi</p> <p>osaamisen jakaminen</p> <p>toimintakertomukset</p> <p>osaamiskartoitukset</p> <p>yksiköiden omat toimintasuunnitelmat</p> <p>tiimisopimukset</p> <p>ryhmävasut</p>
3	<p>Karvin indikaattorit</p> <p>kaupunkistrategia</p>	<p>Kehittävä palaute</p>	<p>vanhempainillat</p> <p>lapsen vasu keskustelut</p>	<p>Yksikön toiminta -ja kehittämissuunnitelmat</p>

	<p>varhaiskasvatuksen strategia lautakunnan tavoitteet vuosittain määriteltävät arviointi ja kehittämiskohteet</p>		<p>huoltajien arjen kohtaamiset henkilöstön kanssa asiakaskyselyt lasten kuuleminen arjessa lapset sanoittavat asioita lasten havainnointi lasten kokoukset lasten luontainen osallistuminen arjen tilanteisiin "Mitä pidät päiväkodista" -peli</p>	<p>tiimin toiminta -ja kehittämissuunnitelma kasvattajien itsearviointi: tiimikokoukset, kehittämisillat, kehityskeskustelut, osaamiskartoitukset, osaamiskartoitukset, pk johtajan tiimiarvioinnit Kveon arviot tiimin toiminnasta ja oppimisympäristöstä työhyvinvointikyselyt työnkierto ja vertaismentorointi tiimien väliset arvioinnit tilanteiden ja kasvattajien toiminnan videointi tiimin pedagoginen prosessi kuvattu vaka opettajan SAK aika kuvattu</p>
4	<p>Karvin mallin pohjalta eritelty yksilö-, yksikkö- ja järjestäjätason arviointi päivittäin: työntekijän itsearviointi ja toiminnan reflektointi, pedagoginen dokumentointi viikoittain: päiväkodin tiimipalaverit, lasten tuotama arviointi toiminnasta kuukausittain: päiväkodin pedapalaverit puolivuosittain: laadunarviointi sovittujen kriteereiden pohjalta, asiakaskyselystä nousseiden kehittämiskohteiden arviointi vuosittain: lapsen vasun arviointi, lapsen vasu palautekeskustelu keväällä, ryhmävasujen arviointi, asiakaskysely, kehityskeskustelut, kuntavasun arviointi asiantkirjana, kuntatason varhaiskasvatuksen toteutumisen arviointi</p>		<p>lasten vasut lasten havainnointi dokumentointi päivittäinen palaute lapsilta lasten mielipiteiden kysyminen arjen eri tilanteissa hymynaama arviointi tunnekortit päivittäinen palaute huoltajilta vanhempainillat toiminnalliset tapahtumat asiakaskysely vuosittain; tiedotus kunnan nettisivuilla</p>	<p>ryhmävasut yksilö- ja ryhmäkohtaiset kehityskeskustelut pedagogisen toiminnan sisältöjen kehittämisen painopisteet</p>
5	<p>ei mainintaa Karvista ryhmäkohtaisten toimintasuunnitelmien arviointi puolivuositain lapsen vasu arviointi vuosittain</p>		<p>huoltajille kysely ryhmäkohtaisista toimintasuunnitelmista lasten toiminnan havainnointi ja dokumentointi lasten aktiivinen kuuleminen arjessa lapsilta tulleiden aloitteiden hyödyntäminen</p>	<p>henkilöstölle koulutusta arviointimenetelmistä arviointitiedon hyödyntämisestä tiimeissä ja kehityskeskusteluissa arvioidaan: psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista ympäristöä, lasten ja huoltajien osallisuutta ja leikkiä</p>

6	Eritelty Karvin mallin pohjalta järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason arviointi toimialakohtaiset vuosittaiset tavoitteet tilikausittain osavuosikatsaus ja tilinpäätös yksikkötason vuosisuunnitelmat arvioinnin painopisteet määritelty	dokumentointi henkilöstön itsearviointi	huoltajien päivittäinen palaute asiakastyytyväisyyskysely: joka toinen vuosi vanhempien näkökulma, joka toinen vuosi lasten näkökulma lasten vasu keskustelut lasten varhaiskasvatussuunnitelmien arviointi	toimintakulttuurin arviointi pedagogisessa tiimissä henkilöstökokoukset tiimikokoukset tiimisopimukset kehityskeskustelut
---	--	---	---	---